

Sygn. akt I ACa 458/16

I ACz 602/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 sierpnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wojciech Kościołek
Sędziowie:	SSA Elżbieta Uznańska SSA Teresa Rak (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 5 sierpnia 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...)Sp. z o.o. w K.

przeciwko **G. P. i T. P.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 21 października 2015 r. sygn. akt I C 2674/14 i zażalenia pozwanych na postanowienie zawarte w punkcie III tego wyroku

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II ten sposób, że wymienioną w punkcie I kwotę 11 320,12 zł podwyższa do kwoty 45 023,19 zł (czterdzieści pięć tysięcy dwadzieścia trzy złote i dziewiętnaście groszy) i odsetki od tej kwoty zasądza od dnia 19 września 2014r. do dnia zapłaty oraz w punkcie III w ten sposób, że znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu;

2. oddala zażalenie w pozostałym zakresie;

3. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz strony powodowej kwotę 3 486 zł (trzy tysiące czterysta osiemdziesiąt sześć złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego, a koszty postępowania zażaleniowego wzajemnie pomiędzy stronami znosi.

SSA Elżbieta Uznańska SSA Wojciech Kościołek SSA Teresa Rak

Sygn. akt I ACa 458/16

UZASADNIENIE

Powód (...)sp. z o.o. w K. domagała się solidarnego zasądzenia od pozwanych G. P. i T. P. kwoty 149.191,96 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Wskazał, że pozwani wyrokiem Sądu Rejonowego wB.z dnia 27 kwietnia 2012 roku uznani zostali winnymi tego, że posługując się fałszywymi dokumentami (...) doprowadzili do wywozu z terenu zakładu powoda materiałów budowlanych. Roszczenie obejmuje skapitalizowane odsetki ustawowe należne z tytułu czynu niedozwolonego, które powód na dzień 19.09.2014 r. wyliczył na kwotę 149.191,96 zł, przyjmując jako termin wymagalności dzień następujący po dniu, w którym pozwani dopuścili się nielegalnego wywozu towaru.

Pozwani G. P. i T. P. wnieśli o oddalenie powództwa, zarzucając brak podstaw do zasądzenia odsetek od dat wskazanych w pozwie. Ostatecznie wysokość szkody na kwotę 144.470,01 zł została ustalona dopiero w toku postępowania karnego przez Sąd na podstawie opinii biegłych i jeżeli odsetki od tej kwoty mogą być należne, to ewentualnie dopiero od dnia 10 lutego 2014 r. Podnieśli też, że szkoda jakiej doznał powód na skutek przestępstwa została pokryta, a pełna kwota pozostawała w depozycie Sądu Rejonowego wB..

Pozwany T. P. zgłosił też zarzut potrącenia kwoty 4.659,52 zł za wykonane na rzecz powoda usługi objęte fakturami nr: (...) (...), (...), (...), (...) (...) (...), (...), (...)(...)

Wyrokiem z dnia 21 października 2015 roku Sąd Okręgowy w Kielcach zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 11.320,12 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 września 2014 roku do dnia 20 maja 2015 r, a w pozostałej części powództwo oddalił. Nie obciążył powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanych.

Rozstrzygnięcie wydał Sąd w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2012 roku Sąd Rejonowy w B.uznał G. P. za winnego ciągu przestępstw polegających na tym, że w okresie od 26 kwietnia 2007 roku do 29 listopada 2007 roku na terenie Cegielni (...) w miejscowości O., działając wspólnie i w porozumieniu z T. P. i G. W., w podobny sposób, w krótkich odstępach czasu i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził powodową spółkę do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci: pustaków (...) w ilości 42.560 sztuk, pustaka (...) w ilości 1080 sztuk i cegły(...)w ilości 20.150 sztuk w ten sposób, że posługując się fałszywymi dokumentami wydania materiałów (...) podrobionymi przez G. W. i tym samym wprowadzając w błąd pracowników ochrony Cegielni (...) w O. co do ich autentyczności, doprowadził do wywozu i zbycia z terenu Cegielni (...) materiałów budowlanych o łącznej wartości 166.344,01 na szkodę(...)sp. z o.o. z siedzibą w K..

Tym samym wyrokiem uznał Sąd uznał T. P. winnym tego, że w okresie od 26 kwietnia 2007 roku do 29 listopada 2007 roku, na terenie Cegielnia (...) w miejscowości O., działając wspólnie i w porozumieniu z G. P. i G. W., w podobny sposób, w krótkich odstępach czasu i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził powodową spółkę do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci pustaków (...) w ilości 42.560 sztuk, pustaka dymnego w ilości 1080 sztuk i cegły(...)w ilości 20.150 sztuk w ten sposób, że posługując się fałszywymi dokumentami wydania materiałów (...) podrobionymi przez G. W. i tym samym wprowadzając w błąd pracowników ochrony Cegielnia (...) w O. co do ich autentyczności, nielegalnie doprowadził do wywozu i zbycia z terenu Cegielni (...) materiałów budowlanych o łącznej wartości 166,344,01 zł na szkodę (...)sp. z o.o. w K..

Pozwani skazani zostali na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Nakazał też Sąd pozwany oraz G. W. by naprawili powodowi wyrządzoną szkodę i zasądził od nich na rzecz powoda solidarnie kwotę 144.470,01 zł.

Wyrok Sądu Rejonowego utrzymany został w mocy przez Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem z dnia 10 lutego 2014 roku IX Ka 183/13.

Ustalił Sad nadto, że w postępowaniu przygotowawczym Prokuratura Rejonowa w B.na poczet zabezpieczenia grożących oskarżonym kar grzywny oraz na poczet naprawienia szkody dokonała zajęcia pieniędzy należących do

pozwanego T. P. w kwocie 400.000 zł. Postanowieniem z dnia 10.09.2014 r. Sąd Rejonowy w B. uchylił powyższe zabezpieczenie - po uprzednim potrąceniu z zabezpieczonych pieniędzy kwoty 73.051 zł na rzecz Skarbu Państwa tytułem grzywny i kwoty 144.470,01 zł tytułem naprawienia szkody na rzecz powoda.

Kwotę 144.470,01 zł z kwoty zajętej w postępowaniu karnym powód otrzymał z depozytu sądowego w dniu 21 maja 2015 roku.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd uznał, że powództwo tylko w niewielkiej części zasługuje na uwzględnienie.

Wskazując na zasady naliczania odsetek określone w art. 481 kc, stwierdził, że zobowiązanie pozwanych jako wynikające z czynu niedozwolonego jest zobowiązaniem bezterminowym. W przypadku zaś takich zobowiązań dłużnik powinien spełnić świadczenie niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela do wykonania. Wyjątek dotyczy czynów niedozwolonych polegających na zaborze określonej kwoty. W takim wypadku termin spełniania świadczenia czyli zwrotu zagarniętej kwoty wynika z właściwości zobowiązania. Sprawca zagarnięcia jest w zwłoce już od dnia popełnienia przestępstwa i że nie zachodzi potrzeba wezwania go do zwrotu zagarniętej kwoty, by uczynić mu skuteczny zarzut, że opóźnia się ze spełnieniem świadczenia. Jest to wyjątek uzasadniony „właściwością zobowiązania”, o której mowa w art. 455 kc i tej nie można stosować do każdej szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym.

Pozwani nie dopuścili się przestępstwa zagarnięcia określonej kwoty pieniędzy. Skazani zostali za doprowadzenie powoda do niekorzystnego rozporządzenia mieniem i za podrobienie dokumentów umożliwiających wywożenie materiałów budowlanych z zakładu powoda. Pozwany T. P. został też skazany za zakup materiałów budowlanych pochodzących z nielegalnego źródła za ceny znacznie niższe niż ceny rynkowe. Pozwany kupował nielegalnie wywiezione z Cegielni powoda pustaki za cenę blisko pięciokrotnie mniejszą niż cena rynkowa, a cegłę za cenę ponad czterokrotnie mniejszą niż cena rynkowa. Pozyskiwali więc pozwani dobrej jakości materiały budowlane za kwoty kilkakrotnie niższe niż ich wartość rynkowa. Wartość wywiezionych z zakładu powoda materiałów ustalił Sąd Rejonowy w B. w toku postępowania karnego dopuszczając dowód z opinii instytutu naukowego. Pozwani nie dopuścili się zagarnięcia określonej kwoty pieniędzy, zatem zdaniem sadu pierwszej instancji nie ma podstaw do uwzględnienia powództwa w całości.

Za nieuzasadnione uznał jednak, że stan opóźnienia pozwanych powstał dopiero kiedy powód wezwał ich do spełnienia świadczenia, czyli z chwilą doręczenia odpisu pozwu. Pozwani popełnili przestępstwo skutkujące szkodą w majątku powoda. Wiedzieli, że wywożone przez nich i nabywane za niższą cenę towary należą do powoda. Najpóźniej w dacie uprawomocnienia się wyroku Sądu Rejonowego w B. w sprawie II K 86/08 pozwani mieli już pełną świadomość, jaka jest wysokość szkody, którą wyrządzili powodowi. Zatem najpóźniej w dniu 10 lutego 2014 roku powinni spełnić świadczenie na rzecz powoda i od tego dnia pozostają w opóźnieniu. Uzasadnione więc było przyznanie powodowi odsetek ustawowych od kwoty zasądzonej w postępowaniu karnym od dnia 10 lutego 2014 r. do dnia 18 września 2014 czyli do dnia wniesienia pozwu. Skapitalizowane odsetki za ten czas od kwoty 144.470,01 zł wynoszą 11.320,12 zł i w tym zakresie powództwo zostało uwzględnione. Zasądził też Sąd dalsze odsetki od zasądzonej kwoty od dnia 19 września 2014 r. do dnia 20 maja 2015 r. Bezspornym bowiem było, że w dniu 21.05.2015 r. należne od pozwanych na rzecz powoda świadczenie zostało spełnione.

Kwestia opóźnienia w wypłacie kwoty powodowi przez Sąd Rejonowy w B. dla rozstrzygnięcia pozostaje bez znaczenia.

Za nieuzasadniony uznał Sąd zgłoszony przez pozwanego T. P. zarzut potrącenia. Na dowód istnienia wierzytelności nadającej się do potrącenia pozwany złożył jedynie pismo z dnia 21 lipca 2015 r., w którym wezwał powoda do zapłaty kwoty 4.391,45 zł w terminie 7 dni oraz wydruk z kalkulatora odsetek ustawowych. Nie są to dowody, na podstawie których Sąd mógłby ustalić, że pozwanemu służy względem powoda wierzytelność w podanej kwocie. Niezależnie od tego wskazał Sąd, że nawet gdyby pozwany udowodnił istnienie wierzytelności, to powodowi służyłoby skuteczne uprawnienie do uchylenia się od zaspokojenia roszczenia zgłoszonego do potrącenia jako przedawnionego.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 102 kpc. Powód wygrał w 7,6 %, winien więc –zapłacić 92,4 % kosztów, tj kwotę 16.947 zł. Zgodnie z art. 100 kpc należałoby obciążyć powoda częścią poniesionych przez pozwanych kosztów zastępstwa procesowego. Uznał jednak Sąd, że w sprawie istnieją szczególne okoliczności o jakich mowa w art. 102 kpc. W sytuacji kiedy pozwani popełnili na szkodę powoda przestępstwo, to obciążanie obecnie powoda kosztami procesu na rzecz pozwanych trudne byłoby do pogodzenia z poczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współzycia społecznego.

Apelację od wyroku wniósł powód, zaskarżając go w zakresie w jakim Sąd oddalił powództwo co do kwoty 33.703,07 zł i zarzucił:

- naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 455 kc poprzez bezzasadne uznanie, iż początkiem terminu naliczania odsetek od należności odpowiadającej wartości szkody poniesionej z tytułu czynu niedozwolonego jest data uprawomocnienia się wyroku skazującego, mimo tego iż wysokość szkody poniesionej przez powódkę ustalona została w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, a z uwagi na sposób działania pozwanych i właściwość zobowiązania, zasadnym było przyjęcie początku okresu naliczania odsetek na dzień wydania wyroku skazującego przez Sąd Rejonowy, tj. 27 kwietnia 2012 roku,

- naruszenia prawa materialnego tj. art. 481 kc poprzez przyjęcie, że odsetki ustawowe od zasądzonej kwoty winny być naliczone od dnia wniesienia pozwu do dnia poprzedzającego dzień uiszczenia na rzecz powódki sumy zasądzonej w postępowaniu karnym, mimo tego że przedmiotem niniejszego postępowania było zasądzenie skapitalizowanych odsetek wraz z odsetkami za opóźnienie w ich uiszczeniu, w związku z czym winny zostać zasądzone za cały okres opóźnienia, tj do dnia zapłaty na rzecz powódki świadczenia głównego dochodzonego w niniejszym postępowaniu.

Wniosła powodowa spółka o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na jej rzecz od pozwanych solidarnie kwoty 45.023,19 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu tj. 19 września 2014 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania.

Pozwani wnieśli zażalenie na zawarte w wyroku postanowienie o nieobciążeniu powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanych.

Zarzucili naruszenie art. 102 kpc poprzez bezpodstawne uznanie, że zachodzi w niniejszej sprawie „szczególnie uzasadniony wypadek” uzasadniający nie obciążanie powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanych. Wnieśli o zmianę pkt III wyroku i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kwoty 5.906,73 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego.

Po rozpoznaniu apelacji i zażalenia Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja strony powodowej jest w całości uzasadniona.

Stan faktyczny sprawy jest niesporny, zaś spór pomiędzy stronami sprowadza się do określenia kiedy roszczenie powodowej spółki o naprawienie szkody wyrządzonej przez pozwanych przestępstwem stało się wymagalne, a w konsekwencji od jakiej daty należą się powódce odsetki od kwoty należności głównej odpowiadającej wysokości szkody, a zasądzonej w postępowaniu karnym.

Nie budzi żadnych wątpliwości, że pozwani czynem niedozwolonym wyrządzili powódce szkodę ostatecznie ustaloną na kwotę 144.470,01 zł. Zobowiązanie z czynu niedozwolonego jest zobowiązaniem bezterminowym, zatem powinno być ono spełnione niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela do wykonania, dopiero bowiem wówczas staje się ono wymagalne (art. 455 kc). Niespełnienie świadczenia w odpowiednim terminie oznacza, że dłużnik popada w zwłokę, a przynajmniej w opóźnienie, co skutkuje prawem wierzyciela do żądania odsetek za czas opóźnienia, chociażby wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi (art. 481 kc).

Podziela przy tym Sąd Apelacyjny stanowisko Sądu pierwszej instancji, że szkoda nie została wyrządzona poprzez zagarnięcie określonej sumy pieniędzy, zatem nie można przyjąć, że pozwani pozostawali w opóźnieniu od momentu wyrządzenia szkody.

Dopuszczając się popełnienia przestępstwa pozwani wiedzieli jednak, że wyrządzają pozwanej spółce szkodę, sami zaś uzyskują korzyść, która im się nie należy. Mieli też świadomość obowiązku naprawienia wyrządzonej szkody, przynajmniej od czasu kiedy w toku postępowania przygotowawczego na zabezpieczenie między innymi roszczeń o naprawienie szkody zajęta została kwota 400.000 zł należących do pozwanego T. P..

Uznać zatem należy, że z chwilą kiedy w sposób nie budzący wątpliwości ustalona została wysokość szkody po stronie pozwanych, a Sąd w wyroku karnym orzekł o obowiązku jej naprawienia powstał obowiązek niezwłocznego spełnienia świadczenia. Wysokość szkody na kwotę 144.470,01 zł ustalona została w toku postępowania przed Sądem Rejonowym w B.i w wyroku z dnia 27 kwietnia 2012 roku Sąd od pozwanych na rzecz powodowej spółki taką kwotę zasądził. Co więcej pozwani, a w tamtej sprawie oskarżeni w apelacji w sprawie karnej nie kwestionowali wysokości ustalonej przez Sąd Rejonowy szkody. Podziela zatem Sąd Apelacyjny stanowisko, że uprawnionym jest przyjęcie, że z chwilą wydania wyroku przez Sąd Rejonowy w B.roszczenie o naprawienie szkody stało się wymagalne i niespełnienie go oznacza, że pozwani od dnia następnego popadli w zwłokę, a przynajmniej w opóźnienie. Prawem wierzyciela było więc naliczanie odsetek za opóźnienie na podstawie art. 481 kc.

Powódka odsetki te skapitalizowała na dzień wniesienia pozwu, wyliczając, że za wskazany okres wynoszą one 45.023,19 zł. Pozwani wyliczenia tego nie zakwestionowali.

Wyrok należało zatem zmienić, podwyższając zasądzoną kwotę 11.320,12 zł do kwoty 45.023,19 zł.

Nie można również zgodzić się z Sądem pierwszej instancji, że od zasądzonej kwoty należą się powódce odsetki do dnia poprzedzającego uiszczenie kwoty zasądzonej w postępowaniu karnym.

W niniejszym postępowaniu powódka dochodzi skapitalizowanych odsetek od zasądzonej w postępowaniu karnym kwoty odszkodowania. Skapitalizowane odsetki stały się zatem świadczeniem głównym, oderwanym od kwoty odszkodowania, a nie ubocznym i zasądzenie od tej kwoty odsetek do dnia poprzedzającego zapłatę kwoty odszkodowania nie znajduje żadnego uzasadnienia. To od kwoty odszkodowania odsetki należne byłyby do tego właśnie dnia.

Zgodnie z art. 482 § 1 kc od zaległych odsetek za opóźnienie można żądać odsetek dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek od dłuższej sumy. Przepis ten określa początkowy termin od jakiego można domagać się odsetek od zaległych odsetek i jest to dzień wytoczenia o nie powództwa, co w niniejszej sprawie nastąpiło w dniu 19 września 2014 roku. Zgodnie zaś z ogólnymi regułami odsetki należą się do dnia spełnienia świadczenia, którym jest zasądzona kwota skapitalizowanych odsetek. Odsetki od kwoty 45.023,19 zł należało więc zasądzić od wytoczenia o nie powództwa do dnia zapłaty, a nie do dnia zapłaty kwoty odszkodowania.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc, uwzględniając apelację zmienił zaskarżony wyrok.

Wniesione przez pozwanych zażalenie uzasadnione jest częściowo.

Mają rację pozwani, iż sama okoliczność, że dopuścili się oni przestępstwa na szkodę powodowej spółki nie jest wystarczająca dla przyjęcia, że zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający nieobciążanie powoda, który w przeważającym zakresie przed Sądem pierwszej instancji proces przegrał kosztami na rzecz pozwanych.

Jednakże w świetle ostatecznego wyniku sprawy, kiedy powód wygrał w 30% brak jest podstaw do zasądzenia na rzecz pozwanych od powoda kosztów w żądanej w zażaleniu wysokości.

Taki wynik postępowania, zwłaszcza w sytuacji kiedy data wymagalności roszczenia odszkodowawczego powódki nie była oczywista i jednoznaczna daje, zdaniem Sądu, podstawy do zastosowania art. 100 kpc i uzasadnia wzajemne zniesienie pomiędzy stronami kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, a koszty postępowania zażaleniowego wzajemnie zniósł na podstawie art. 100 kpc.

SSA Elżbieta Uznańska SSA Wojciech Kościołek SSA Teresa Rak